

BOSHLANG'ICH MAKTAB YOSHIDAGI BOLALARDA ALOQA KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH SHAKLLARI VA USULLARI

Fayziyeva Nodira Sobirovna, stajyor o'qituvchi
Jizzax davlat pedagogika universiteti

Annotasiya: Ushbu maqola maktab yoshidagi bolalarning muloqotini o'rganishga bag'ishlangan. Unda oila, jamoa ta'sirida bola shaxsining rivojlanish xususiyatlari ko'rsatilgan. Maqolada o'quvchilarning bilim faolligini rivojlantirishva natijada tabiatdagi va umuman hayotdagi aloqalarni muvaffaqiyatli bo'lishi uchun muloqotning muhimligini isbotlaydi.

Kalit so'zlar: kommunikativ qobiliyatlar, bolaning shaxsiyatini o'rganish, muloqotini o'rganish, ko'nikmalarini shakllantirish, nutq qobiliyatlarini rivojlantirish, his-tuyg'ularni shakllantirish.

Аннотация: Данная статья посвящена изучению общения детей школьного возраста. В ней показаны особенности развития личности ребенка под влиянием семьи, коллектива. В статье развитие познавательной активности учащихся, и в результате доказывает важность общения для успешного установления связей в природе и жизни в целом.

Ключевые слова: коммуникативные качества, изучение личности ребенка, изучение общения, формирование умений, развитие речевых навыков, формирование чувств.

Jamiyatimiz rivojlanishining hozirgi bosqichi chuqur iqtisodiy va ijtimoiy o'zgarishlar bilan ajralib turadi. Shu sababli, o'quv jarayonini shaxsning jamiyatning doimiy o'zgaruvchan talablariga, boshqa odamlar bilan hamkorlik qilishga, boshqalar bilan muloqot qilishga tayyorligini shakllantirishga yo'naltirish zarurati tug'ildi. Zamonaviy shaxsning eng muhim ko'nikmalaridan biri bu aloqa qobiliyatidir. Ularni yuqori darajada ushlab turish sizga turli xil faoliyat turlari bilan boshqa odamlar bilan samarali muloqot qilish imkonini beradi.

O'quvchilarning bir - biri bilan o'qituvchi bilan muloqotining yuqori shakli o'quvchilarning bilim faolligini rivojlantirishning eng muhim omili bo'ladi, chunki aloqa-bu o'zaro munosabatlarni o'rnatish va umumiy natijaga erishish uchun kuchlarni birlashtirish maqsadida ma'lumot almashiladi. Shuning uchun bolada kattalar va tengdoshlar bilan muloqotning yuqori shakllarini rivojlantirish juda muhimdir, bu o'qituvchi va o'quvchi, sinfdoshlar o'rtasidagi munosabatlarning yangi turini shakllantirish uchun zarur va shartdir. Treningda kommunikativ yondashuvning asosiy xarakteristikasi "muloqot orqali muloqotni o'rganish" dir.

Maktabda bo'lgan dastlabki kunlardan boshlab bola sinfdoshlari va o'qituvchisi bilan shaxslararo o'zaro munosabatlar jarayoniga qo'shiladi. Boshlang'ich maktab davrida bu o'zaro ta'sir ma'lum bir dinamikaga va rivojlanish naqshiga ega. Maktabga moslashish davrida sinfdoshlar bilan muloqot, qoida tariqasida, birinchi sinf o'quvchilaridan yangi maktab tajribalarining ko'pligidan oldin fonda yo'qoladi. Bolalar bir-biri bilan o'qituvchi orqali aloqa qilishadi.

Mahalliy va xorijiy maktablarda o'yin texnikasidan foydalanish tajribasi shuni ko'rsatadiki, rolli o'yin jarayonida boshlang'ich maktab o'quvchilari o'rtasidagi

muloqotning eng aniq va qulay modeli sifatida muloqot qobiliyatlari va ijtimoiy xulq-atvorni rivojlantirish maqsadga muvofiqdir. Bunday o'yin talabalarning ular o'rtasida taqsimlangan rollarga va o'yin materialini birlashtiradigan kommunikativ o'yin vaziyatining mavjudligiga muvofiq rolli muloqot jarayoniga asoslangan.

O'yin xayoliy (shartli) vaziyatlarni yaratishni va ularni o'ynashni o'z ichiga oladi. Tasvirlarni yaratish va ularni ijro etish (yashash) va muloqot qobiliyatlari va ko'nikmalarini o'rgatish uchun ishlatiladigan va juftlik (dialog) yoki guruh (polilog) shaklida, so'ngra o'yin ishtirokchilarining nutq harakatlarini tahlil qilish uchun ishlatiladigan kommunikativ o'yinning tarkibiy qismidir. Bunday o'yinlarning syujetlari haqiqiy va xayoliy aloqa vaziyatlarini aks ettiradi.

O'quvchilarning rolli muloqoti jarayonida kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish o'qituvchi tomonidan bosqichma-bosqich amalga oshiriladi va quyidagilardan iborat:

- o'quvchilarga aloqa ko'nikmalarining ma'nosini ochib berish;
- o'quvchilarni rollarni taqsimlashda ko'nikmalarining mazmuni va tuzilishi bilan tanishtirish;
- o'quvchilarni kommunikativ ko'nikmalarni o'zlashtirish uchun qo'shma o'yin vazifalarini bajarishga kiritish;
- maktab o'quvchilari tomonidan ularning ijodiy faoliyatida o'rganilgan kommunikativ ko'nikmalarni takomillashtirish.

Kommunikativ madaniyatni shakllantiradigan o'qituvchining vazifasi bolalarda do'stona aloqalarni o'rnatish, sodir bo'layotgan barcha narsalarga qiziqishni rivojlantirish, xayrixohlik, o'zaro hurmat va ishonch, muvofiqlik va shu bilan birga tashabbuskorlik muhitini yaratishdir. Bunga erishish uchun, bizning fikrimizcha, kichik guruhlarda ishlashni tashkil qilish eng mos keladi. Bunday ishda bolalar kamroq charchaydi, chunki ular bir-biri bilan yaqinroq aloqada bo'lishadi.

Bolalarni o'z nuqtai nazarini ifoda etishga undash, shuningdek, boshqa odamlarni tinglash va ularning fikrlariga toqat qilish qobiliyatini rivojlantirish kerak. Bunda hal qiluvchi rol o'qituvchiga tegishli bo'lib, u o'quvchilarga nutq namunalarini berishi va ularga munozara, bahs-munozaralar, dalillarni keltirish va hokazolarda yordam berishi kerak.

Boshlang'ich maktab o'quvchilarida aloqa ko'nikmalarini rivojlantirish muammosi juda dolzarbdir. Kommunikativ ko'nikmalarining rivojlanish darajasi nafaqat bolalarni o'qitish samaradorligiga, balki ularning ijtimoiylashuvi jarayoniga va umuman shaxsning shakllanishiga ham ta'sir qiladi.

Kommunikativ ko'nikmalarining tasniflarini hisobga olgan holda, biz kommunikativ ko'nikmalar o'z mazmuniga ko'ra axborot-kommunikatsiya, tartibga solish-kommunikativ va affektiv-kommunikativ ko'nikmalar guruhlarini birlashtirishini aniqladik. Boshlang'ich maktab o'quvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish jarayonining muvaffaqiyati faqat pedagogik sharoitlar majmui bajarilgan tanlangan psixologik asarlar taqdiridagina ta'minlanishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Bodalev A. A. Muloqot psixologiyasi [matn] : tanlangan psixologik asarlar. - M., 2002.

2. Kulagina, I. Yu., Kolyutskiy, V. N. Yosh davrlar psixologiyasi [matn] // - M.: "sfera" ijodiy markazi. - 2001. 462 s.
3. Volkov, B. S. Yosh davrlar psixologiyasi [matn] // 2 soat ichida 2: Boshlang'ich maktab yoshidan o'quvchilari uchun darslik. Mutaxassisliklar (op.F. 01 Psixologiya) / B. S. Volkov, N. V. Volkova. - M.: Gumanitar. Nashr. Vlados markazi, 2008 yil. 343 s.
4. Qarshiboyeva G. Ozligingni angla. Архив Научных Публикаций JSPI, 1-52.
5. Qarshiboyeva G. Психологик маслаҳат. Архив Научных Публикаций JSPI.